

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Aiberto presbytero Crispiniensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

Gratulatur
sibi de filij
perfectione.

fructus ventris mei, quoniam, vt Anna, dicauit sacrum munus Domino Iesu Christo: vt Sara, obtuli te Deo holocaustum gratum, & acceptum Domino sacrificium. Mansit autem totam noctem illam in carcere ad ipsius pedes prostrata. Simul autem ambo precabantur, & laudabant Deum. Et circa mediam noctem magna lux carcerem illustrauit, & vox eos sic allocuta est: Vos estis sancti Dei & Christi confessores, euerforesque idolorum, qui patriam & pecunias reliquistis, vt eum Christo patere-

Calliopij
egregia co-
stantia.

mini. Cùm autem illuxisset, Præfectus, Voca, inquit, Christianorum sectæ studiosum Calliopium. Demetrius autem centurio ad Calliopium: Nunc saltem, inquit, ab insania discede, & Imperatorum decretis obtemperans, dijs sacrificia, vt viuas: alioquin vt magister tuus suffigeris in crucem. Admiror, inquit Calliopius, impudentiam tuam, qui cùm sæpè ex me audieris Christianum me esse, & Christianum esse moriturum, & in Christo victurum, tam impudenter pergas veritatem oppugnare. Festino eandem, quam magister meus pertulit, mortem oppetere. Hæc cùm ille dixisset, Præfectus ex responsis martyris animaduertens eum à proposito deduci non posse, sententiam tulit, vt quinta sabbatorum Paschæ in crucem ageretur. Quod mater eius intelligens, quinque nummos ministris dedit, vt eum contraria ratione, quàm Christus Dominus crucifixus fuit, affigerent cruci. Quinto igitur sabbatorum pronus in caput crucifixus est, & die pasceus animam egit. Et vox de cælo audita est, ita sonans: Veni ciuis Christi, & cohæres sanctorum angelorum.

Crucifigi-
tur deor-
sum verso
capite.

Mater verò sanctissimi ac beatissimi filij corpus complexa, & Christum laudans, in eius complexu spiritum reddidit. Et accedentes fratres, eorum corpora in loco sacro sepelièrunt, collaudantes patrem & filium & spiritum sanctum: cui gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

VITA S. AIBERTI MONACHI ET PRESBYTE- RI CRISPINIENSIS MONASTERII, BONA FIDE CON-

*scripta à Roberto archidiacono Austromandie, vel Ostronandensi
eius equali. Plerunquè stylus mutatus est in grati-
am lectoris per F. Laurentium
Surium.*

P R A E F A T I O.

Habes hinc
huius histo-
rie fidem.

Sicut olim statuae triumphantium & agonistarum, vel arcus triumphales, in quibus triumphum & simulacra egregiorum virorum ob recordationem eorum, quæ ab illis fortiter & præclare gesta essent, expressa cernebantur, erigi solebant, vt ea inspicientes, ad illorum imitationem accenderentur: ita facta & dicta illustria sanctorum Patrum, literis mandari solent, vt ea vel legentes vel audientes, animis inflammentur ad earum rerum sectanda studia, quæ sint digna tum relatione, tum scripto ad posteritatis notitiam transmitti. Qua ego ratione per-motus, vitam sancti Confessoris Christi Aiberti, quemadmodum à religiosis & veridicis viris, maxime autè à domino Alulpho religioso monacho, qui eius secreta præceteris melius nouerat, accepi, pro mei ingenij mediocritate diligenter enarrare constitui, vt qui eam vel lectione vel auditione cognouerint, sanctum virum, si non omni, saltem aliqua ex parte imitari nitantur, aut certè deuotis ab illo precibus obtineant, vt apud Dominum fiat ipsis pius intercessor & promptus adiutor. Valdè enim indecorum & turpe nobis est, si tanti viri res gestas silentio tegi patiamur. Immodè verò, quando Dominus sanctum suum mirificauit, præstando illi vires tum agendi tum patiendi mirabiliter, nos quoquè pro fraternâ charitatè debito, cultiori sermone eum celebrare deberemus, si facultas disertè & eleganter scribendi suppetere: vt dictionis splendore & suauitate, lectoris vel auditoris animum ad suscipiendam eorum, quæ relaturi sumus, imita-

imitationem efficacius permoueremus. At si facultas deficit, non tamen deest prom-
pta voluntas. Itaque precemur spiritum sanctum, qui in sanctis suis mirabilis & glorio-
sus est, ut ad laudem & gloriam nominis sui & fidelis serui sui, ad nostram quoque & ali-
orum utilitatem ea, quæ de sancto viro commemorare decreuimus, ita, ut par est, mihi do-
net explicare.

SEQVITVR HISTORIA.

Beatus Aibertus, sacerdos Christi egregius, in territorij Tor-
nacensis pago, quem Espeen vocant, originem duxit, ma-
gis tamen suis virtutibus & sanctis operibus, quam prosa-
pia insignis: tamen alioqui parentes habuit religiosos &
honestos. Pater eius, miles fuisse creditur, Albaldus no-
mine: mater, Heluidis dicta fuit. Vterque liberæ condi-
tionis & probus, Deumque & timens & amans. Et quia,
scriptura teste, Generatio rectorum benedicetur: credi-
mus eos pro sua merito bonitatis procreasse filium, cae-
lesti benedictione dignum, ut sequentia luce clarius edo-
cebunt. Ut autem recto & naturali ordine sancti viri res
gestas scribendo prosequamur, primò omnium dicendum est, quæ futuræ sanctita-
tis adhuc puer de se indicia præbuerit, non litera docente, sed sancto spiritu: qui
vbi vult, spirat: & cui vult, adspirat. Cùm enim etiamnum paruulus esset, sapien-
tiæ consuevit clam noctibus è lecto surgere, flexisque genibus & membris humili-
prostratis, terram innumeris exosculando vicibus, tenerum corpusculum fatigare.
Optabat verò, nè quis omninò id resciret, sed tandem latere non potuit. A famulis
nanque domus deprehensus est. Quod vbi cognouit, nolens habere sui laboris
testem, nisi Christum, cui se displiciturum verebatur, si hominibus placeret: in
ouile secessit, existimans illic secretius se eiusmodi exercitijs vacaturum. Sed hic
quoque tandem inuentus est, cùm nimia genuum curuatione defessus, humili
prostratus iaceret. Nec tamen cessare voluit, sed quoad licuit ab hominum conspectu se
subducens, alia captabat suis studijs apta diuerticula, opportunosque recessus. Nole-
bat sapiens puer fauore populari mercedem in caelis repositam corrumpere. Et certè
quisquis pro rectè factis humanas aucupatur laudes, non est sanæ mentis, immò planè
desipit, non attendens illud Apostoli: Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus
non essem.

Nec solum hac ratione pro Christi amore suum affligebat corpusculum, sed
etiam crebris ieiunijs illud valde macerabat. Solebat autem illis diebus, quibus ie-
iunium ipse sibi indicebat, parùm aliquid pomi aut alterius rei degustare, ut si for-
tassis à patre, nolente ut paruulus ieiunaret, interrogatus esset, num comedisset,
posset citra mendacium respondere, se sumpsisse cibum. Forstian enim audierat:
Os, quod mentitur, occidit animam. Longè verò ille aberat à mendacio & iura-
mentis, qui nec ludicra quidem aut ociosa soleret verba proferre, in die iudicij de
verbis ociosis nequaquam rationem redditurus. Non est autem silentio premen-
dum, quòd cùm in agro seruaret patris pecora, audito campanæ sono, illis reli-
ctis, ad ecclesiam confugit, laudes cum precibus diuinæ maiestati pro suo capti-
oblaturus. Poterat in illum quadrare, quod in Psalmo legitur: Ex ore infantium &
lactentium perfecisti laudem. His virtutum & piarum actionum quasi primitijs qui-
busdam religiosus puer imbutus, maiori accedente ætate, duce sancto spiritu, ad ma-
iora contendit. Frequenter enim ecclesiarum limina terens, verba vitæ cum multa
animi deuotione auscultauit. sciebat enim dictum à Domino Salvatore: Beati qui au-
diunt verbum Dei, & custodiunt illud. Porrò verò lasciuiam & oblectamenta mundi
sensim magis ac magis abominans atque fastidians, constituēbat vni omnipotenti va-
care Deo. Timebat enim, nè si mundi fieret amicus, inimicus Dei efficeretur. Itaque
arctius vitæ genus complecti desiderans, mundanis illecebris paulopost omninò nun-
cium reniuit.

Qua autem ratione ad eam conuersionis gratiam peruenerit, vitam mutarit,
mundo valefecerit, quo etiam ordine & labore per angustam & arctam viam ad De-
um

um feliciter commigrarit, operaprecium est referre, dulce ac pium audire. Cum adhuc in ædibus paternis iuuenis degeret & laicus, sed sanctitatis, vt dictum est, studiosus, fortè quodam die mimum audiuit cantionem quandam depromentem, qua conuersio sancti Theobaldi & vitæ eius asperitas felixque obitus continebantur. His non corporis duntaxat, sed etiam cordis auribus accuratè perceptis, tanta repente est gratia diuinitus compunctus, vt secum statuerit neque carne, neque sanguine, neque lineis deinceps vti pannis, sed laneis & cilicinis, atque in frigore & nuditate omnipotenti Deo hilariter seruire. Cœpitque studiosè expetere consortium religiosorum virorum, cum quibus fame, siti, ieiunijs, vigilijs, crebrisque precibus corpus castigaret, & in spiritus ac rationis seruitutem redigeret. Cumque in hoc totus esset, quodam peregrino, quem pater eius hospitio receperat, duce & indice, inuenit virum magnæ sanctitatis & miræ abstinentiæ, sacerdotem egregium Iohannem in quadam solitudine commorantem, ab hominum strepitu & conuersatione semota, in qua etiam ferebatur sanctus Domitianus fuisse. Erat autem is presbyter monachus Crispiniensis, sed permisso domini Raineri Abbatis Crispiniensis, desertum illum incolerat locum. Huic igitur vir venerabilis Aibertus charitatis fœdere iungitur, vt vno spiritu & pari voluntate Domino famulentur. Quantas autem miseras & calamitates, quantamque inopiam pro spe vitæ æternæ illo in loco patienter tolerarint, non facile possit singularim explicari: nec tamen à precibus & Dei laudibus cessauere. Premebantur frigore & nuditate, premebantur magnâ annonæ penuria. Multi abscedebant dies, quibus nec cernerent quidem panem: erantque contenti herbis & radicibus herbarum, quarum tamen ijs in locis copia non suppètebat. Et quid ego multis persequar horum virorum afflictiones, pro Christi amore vtrò susceptas? Ex illis ieiunijs, vigilijs, precibus, illa frigoris tolerantia & nuditate adeo & macie & pallore confecti videbantur, vt humanam speciem propemodum non referrent. Vt enim ipse pater Aibertus retulit, cum aliquando urgente necessitate extra illum habitationis suæ locum esset egressus, videntes eum pastores hirsutum & vilibus pannis deformem, aufugerunt, monstrum se vidisse arbitrati. Ait etiam se plerunque tantos à frigore angores sustinuisse, vt vestem, quam monachus exuerat, Missam celebraturus indueret, timens nè interim vi algoris extingueretur.

Mira inedia.

Rom. 8.

Iacob. 2.

Rom. 9.

Iacob. 1.

Nota iter
difficilimū.

Sapè per hyemem vsu illis venit, vt pane deficiente, glacie cōfracta, herbas ab aquis manibus extraherent, quibus agrè vitam sustentabant, omni alia re esculenta destituti. Cogitabant, opinor, cum Apostolo, non esse condignas passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis: nec ignorabant serui Dei, quo se quisque in hac vita durius & asperius habet, eo arctius eum superno amoris copulari: sicut eduersò quanto quis inferius magis delectatur, tanto amplius ab amore superno disiungitur. Quòd cum illi subtiliter attenderent, fortassis apud se dicebant, se seruos inutiles esse, iure facere quicquid boni facerent, nec vltra debitum quicquam facere posse. Nam tametsi, vt S. Iacobus ait, ex operibus suis iustificatur homo, tamen quantumque sint, sine auxilio diuinæ gratiæ & pietatis salus fieri non potest, dicente Apostolo: Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Ideoque quicquid faciebant boni, non id sibi, sed patri luminum adscribebant, à quo omne donum perfectum descendit. Interea autem, dum ita se gererent, vir Dei Aibertus paulatim Pfalterium memoriam commendabat.

Per id tempus voluit dominus Rainerus Abbas Crispiniensis, ob confirmandam sui monasterij libertatem, Apostolorum limina visitare, hosque duos viros, multa charitate ipsi deuinctos, illi visum est sui itineris comites assumere. Quo in itinere hi tres sancti viri quos labores & angores pertulerint, solus Deus nouit. Ingrediebantur enim nudis pedibus, vestiti cilicio, parum pecuniæ habentes, ipsa inopia locupletes. Et mulum quidem secum ducebant, sed vix aut nunquam eo vtebantur, peregrinis debilibus & infirmis illius vsum præbentes. Cumque venissent Romam, audiunt sanctæ memoriæ Romanum Pontificem Vrbanum esse Beneuenti. Tum verò Aibertus & Iohannes non fuere ausi tam longū arripere iter, partim quòd viribus corporis diffiderent, partim quòd Iohannes aduersa valetudine laboraret. Abbas autem Rainerus, pro sua erga illos beneuolentia, hortatus est eos, vt in monasterium Vallis vmbrosæ se reciperent, atque illic eius reditum sustinerent. Vbi sanè monachos inuenerunt,

nerunt mirā continentia & exquisita vita, qui multa erga illos vti humanitate, amant, Laus ce- nobij Val- lis vmbro- sa.

ter eos exceperunt, perpetuò etiam eos apud se retinere cupientes. In illo enim monasterio strictè & inuolabiter obseruatur institutum & Canon S. Benedicti, vt multi viri boni testantur, viuuntque laboribus manuum suarum, spe caelestis vitæ corpora sua multiuaro labore indefinenter afficientes. Disciplina monastica rigorem strenua charitate feruenter custodiunt, erga pauperes & peregrinos suscipiendos benignè se exhibent, in sepultura impertienda fratribus pios, & in quouis denique religionis genere præclaros se ostendunt: adeò vt duo isti viri, de quibus iam diximus, omnibus monachis, quos adhuc vidissent, illos sanctiores affirmarint. Cumque apud illos aliquanto temporis spatio hæssent, multas rectè viuendi institutiones, vt ipsi testabantur, ab illis percipere. Abbas autem Rainerus cum paucis comitibus suscepit, vt iter prosecutus, veniensque Beneuentum, ab Urbano pontifice honorifice acceptus est, monasterijque sui munimentum, quod deuotè petijt, non difficulter impetrauit. Confecto verò negotio, Apostolica benedictione firmatus, lætus ad socios redijt, atque ab illis pariter & à cœnobij fratribus hilariter susceptus est. Etsi autem, dum cœnobitas Vmbrosæ vallis eorumque vitam prædicauimus, à proposito deflexisse videamur, tamen quicquid de ijs laude dignum commemoratum est, sapienti sanè aptè & congruenter poterit nostro proposito coherere videri. Dum enim illorum egregia studia scribendo efferimus, illum pariter celebramus, cuius causa hoc opus curandum suscepimus: quippe qui, vt ipse asserbat, non pauca ab eis Deo seruiendi exempla & incitamenta perceperit, conuenienter illi Prophetica sententiæ, Cum sancto sanctus eris.

Postquam autem apud fratres illos satis fuere recreati serui Dei, illis valefacientes & pro collatis beneficijs multas gratias agentes, ad propria sunt reuersi, multis in eorum reditu molestijs toleratis. Et Abbas quidem ad monasterium redijt, alij autem duo sancti viri ad suam eremum. Vbi cum nocte quadam Aibertus membra sopori dedisset, in somnis visus est sibi altissimam arborem, inter Hasnonium & S. Amandum sitam, conscendisse, albumque videre accipitrem siue aquilam ad se aduolantem, vestemque monasticam adferentem, ipsumque ea induentem. Expergefactus autem, summopere apud se perquirere coepit, quidnam visio illa portenderet. Tandem placuit ei, vt iuxta illam visionem monachus fieret. Facile autem id impetrauit à Rainero Crispiniensi Abbate, sanctæ memoriæ viro, monachis quidem primò recusantibus, postea verò assensum præbentibus. Videbant enim abiectum & contemptibilem hominem, si sola externa respicias, nec putabant talem cum fore, qualem postea experti sunt. Ità plerunque fit, vt quæ prius vilescabant, Deo volente, post in sublime tollantur, quemadmodum de Davide legitur. Fit itaque monachus cum benedictione caelesti. Deinde etiam eius cœnobij factus est Præpositus, & communibus fratrum suffragijs Cellarius. Aduertebant enim idoneum esse, cui ea officia mandarentur. Et certè tam in externis, quam internis rebus adeò accuratè tum Deo, tum fratribus inseruiuit, vt ab omnibus amaretur. Semper enim sollicitè curabat commune bonum, in omnibus prudenter & moderatè se gerens. In opere & manibus eius, vt dici solet, bonum omne exuberabat. Promptum se exhibebat ad externa expedienda negotia, cum fratrum vel vtilitas, vel necessitas poscere videretur.

Curam monasterij haud aliter, atque pia parens filiorum, gerebat: hospitalitati deditus, in pauperes largus, sibi ipsi parcus, alijs impartiens quod sibi subtraheret. Pacem verò & mutuam inter fratres concordiam præcipuè amabat: murmura, obtreccationes, & id genus vitia, quæ in cœnobijs solent existere, detestabatur & profligabat. Aliquid sibi monachum ceu proprium vsurpare, id planè mortiferum & modis omnibus execrabile asserbat.

Quòd autem ad ipsius viuendi in monasterio rationem attinet, pane & aqua, herbis, leguminibus & arborum fructibus semel interdium modicè vtens, corpus suum sustentabat. Lac & caseus & pisces in os eius non admittebantur. Cilicio asperrimo domabat carnem. Lectum nullum habuisse creditur, præter scannū vel alium asserem, in quo cubans, medio crem capiebat somnum. Ante nocturnas preces, quas matutinas vocant, semper Psalterium absoluit. In flecendis genibus erat celerrimus, lachrymarum copia valde affluens, vt posset cum Propheta dicere ex sententiâ: Laboraui in gemitu meo, labuabo per singulas noctes lectū meū, lachrymis meis stratū meum rigabo. Cumque, annis vigin-

Visio S. Aiberti.

Reg. 16.
Fit monachus Crispiniensis.
Item Præpositus.

Cibus eius.

Vestis.

Lectus.

Psal. 6.

vigintiquinque in monasterio ea viueret seueritate, nunquam ab eius ore Christi laus aberat: fames, sitis, algor, omniuarua carnis castigatio & afflictio, iam sancto viro pro delictis computabantur: adeo semper iucundus & hilaris & esse videbatur, & reuera erat. Viri namque sancti dum animis reputant futura supplicia impiorum, & immensam felicitatem beatorum, quicquid Dei causa perferunt, leuius ferunt, dum hinc quidam spe illius sempiternae beatitudinis animantur, inde vero intolerabilibus gehennae cruciatibus solliciti redduntur: sicque dum poenas tolerant temporarias, vitant aeternas, & coronas sibi parant sempiternas: fitque hac ratione, ut dum effugere nituntur, quod grauius est, facilius tolerant, quod minus graue est, etsi sit alioqui valde onerosum. Ita ergo etiam huic religioso viro iugum Christi suaue, & onus eius leue fuit: & cum multis floreret virtutibus, etiam integer corpore & virgo ab ipso ortu usque ad supremum vitae diem creditur permansisse: quod quidem est angelicum decus, & virtutum insigne praecipuum.

Manfit virgo.

Etsi autem ea, quae dicta sunt, magna & stupenda esse videatur, at tamen quicquid gefisset, pro nihilo ducens, optabat in eremo habere cellulam, in qua inclusus degeret, ut illic laudibus diuinis & precibus liberius vacaret, & corpus fetuerius edomaret. Curauit igitur construi cellulam in loco deserto, antequam e monasterio egrederetur: eaque exaedificata, vix ab Abbate Lamberto impetrare potuit copiam, relicto monasterio, ad illam sese conferendi. Valde enim fratribus monasterij videbatur esse necessarius. Tandem autem ea obtenta, in eam se abdidit, sed ita tamen, ut quoad vixit, in Crispiniensis Abbatis potestate semper esse voluerit. Quam vero corpus suum in ea Cellula male acceperit, duriterque habuerit, audire quidem pium est, sed imitari gloriosum. Viginti sane

Degit solitarius & inclusus.

& quinque annis in ea permansit inclusus: e quibus duobus & viginti pane necessariis annis pane & potu atque alijs quibusdam corporis necessarijs alimentis sibi interdixit. Qua autem occasione pane abstinerit, si quis nosse velit, ex ijs, quae dicturi sumus, potest cognoscere. Quadam hyeme accidit, ut locus, in quo morabatur, adeo aquarum inundatione obsideretur vndique, ut neque accedere ad eum quisquam, neque inde egredi posset. Cum igitur & panis ei deesset, & Missam auscultare non posset, animo permoueri coepit. (necdum enim sacerdotio initiatus erat.) Itaque nocte quadam cum multo dolore & pijs querimonijs beatissimam semperque virginem Mariam compellauit, orans ut ipsius miseras subleuaret, his vel similibus vtens verbis: O sancta virgo virginum Maria, quae pariendo Dei filium, mundo gaudia contulisti, quae es fons pietatis & misericordiae copia, subueni mihi misero, corporali pane indigenti, & Missarum solennia non audienti. Quibus dictis, somno correptus obdormiuit. Ecce autem mox in visu adest sanctissima mater & virgo in forma matrone pulcherrime, cum puellis plurimis inferioris staturae. Quas ut vidit vir Dei, ita dixisse visus est: Equidem si pridem in monasterio foeminas vidissem, profecto illas expulissem. Cur igitur vos huc intrare ausa estis? Cui virgo sacratissima respondit: Tace frater. ego sum virgo Maria, quam tam dulciter inuocasti. Sed quid a me vis praestari tibi? Tum ille: Succurre, inquit, mihi peccatori in ijs, quibus egeo, & quibus tu quoque non ignoras me carere. Respondit virgo mater: Putas ne omnipotentem Deum te etiam sine pane posse sustentare? Ego vero, inquit ille, credo Deum id posse. Et virgo beata: Cur autem, ait, conuerteris te Missas non auscultare, cum tota vita tua & omnis actio tua, quaedam Missarum sint solennia? Deinde visa est sanctissima virgo buccellam panis immittere in os sancti viri. Qua quidem visione ille adeo permotus fuit, ut deinceps neque panem appetierit, neque panem edere curaret, contentus herbis, radicibus, & vilibus illis cibis, quibus vesce consueuerat.

Nota abstinentiam admirandam.

Alia eius visio.

Fortassis autem nosse te iuuat Lector, quae se purpura vel bysso Christi miles induerit. Nimirum a planta pedis usque ad verticem asperrimo cilicio tegebatur. Lectum quoque si scire velis, in scamno vel alio asere se reponebat, cilicino sacculo vtens pro ceruicali. Et quid me necesse est multa persequi? Quicquid boni gessit vir Dei, antequam se in hanc cellulam contulisset, id in ea iam inclusus, non solum non minuit, sed auxit etiam, durius asperiusque sese affliciendo. Si prius fleuit amare, iam multo acerbius. Si prius in eo ferbuit charitas, iam longè fuit feruentior. Antea pane & aqua vixit contentus, at nunc tot annis, quot diximus, vtroque abstinuit: atque eum in modum etiam caetera bona superioris vitae, in hoc ergastulo, arctiori viuendi ratione, in melius prouexit. Sed his de sancti viri exterioris hominis cultu

Totum corpus induit cilicio.

cultu absolutis, congruum est ad lectoris notitiam perferre, quàm præclare etiam hominem interiorem ornavit. Patientia itaque & charitate gemina, Dei & proximi, tanquam cocco bis tincto, itemque cæteris lucis armis ita cum communiuit, ut possit securus & intrepidus prodire in conspectum tremendi & districti iudicis etiam in illa die, quandò iustus vix saluabitur: de qua dicit Malachias: *Quis poterit cogitare diem aduentus eius? aut quis stabit ad videndum illum?* Idem ipse his iustitiæ armis intus & exterius instructus, constanti animo potuit procedere ad debellandum fortem armatum, & tortuosum illum colubrum & Leviathan: qui pro minimo ducens, quòd fluium absorbuerit, etiam fiduciam habet, quòd influat Iordanis in os eius: id est, non infideles modò, sed etiam Christiana religione initiatos deuorare molitur.

Inter hæc autem fama sanctitatis eius bono odore orbem terrarum complectente, cœperunt ad eum homines confluere. Cùm autem antea non nisi acolytus fuisset, de sapientum virorum consilio à Burchardo Cameracensi episcopo subdiaconus & diaconus est ordinatus. Deindè etiam ad sacerdotium promotus est, ut populis ad ipsum venientibus melius possit consulere, & familiarius secretas confessiones recipere. Factus autem presbyter, duas in die celebrauit Missas, pro viuus alteram, alteram pro defunctis. Vigiliis, ut vocant, defunctorum cum nouem lectionibus hoc pacto legere solebat. In prima Vigiliarum parte dicebat psalmos quinquaginta cum tribus lectionibus: in secunda & tertia itidè faciebat: sicque in illis Vigilijs, interiectis nouem lectionibus, totum psalterium depromebat. Quod quidem graue & onerosum videri possit, nisi quis libenti animo faciat. Centies per diem flectebat genua, & quinquagies prostrato quidem corpore, sed articulis & digitis subleuato, ad vnamquamque genuum curuationem dicebat salutationem angelicam. Psalmi & preces ab ore eius nunquam recedebant, nisi esset aduentantibus aliquid præbendum consilij: quod tamen, si quis penitius intueri velit, non possit dici precum intermissio. Pecuniam aut accipere, aut etiam manu contingere, haud aliter atque serpentinum virus abhorrebat. Quòd si quispiam omninò largiri ei aliquid vellet, iubebat id donari Crispinensi monasterio, rerum necessariarum valdè indigo. Quid ego hoc loco aliud possim dicere, quàm hunc virum, etiamsi flagitijs omnibus fuisset coopertus, eaque agendo penitentiam seque macerando expiare voluisset, haudquaquam plùs, atque fecerit, facere potuisse? *Quis nostra ætate intantum odiuit animam suam, ut eam posset seruare in vitam æternam? Quis aded inexorabilis fuit sui ipsius persecutor?* quem si tyrannus aliquis catenis aut compedibus constringisset, & panem atque potum saltem triduo aut quadriduo ei subtraxisset, multa commiseratione multisque lamentis id nos prosequendum arbitramur. Ille verò cùm non modò nullorum esset scelerum reus, sed etiam multis ornatus virtutibus, suapte sponte, ut diximus, pane & aqua non paucis annis sibi interdixit.

Atque his exercitijs, alijsque perferendis angustijs vir sanctus, ceu lapis viuus, expositus atque omni ex parte teres & rotundus effectus, meruit collocari in structura cælestis illius Ierusalem, vbi preciosi lapides, pressuris & tusionibus perpoliti, cum coruscantibus gemmis & margaritis nitentibus, pro qualitate meritorum, sempiterno & admirabili fulgore relucet, quemadmodum scriptum est: *Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum.* *Quemnam igitur cum potius dicemus? Martyrè an confessorem?* Sed rectius proculdubio & martyrem, & confessorem. Quauis enim persecutor sanguinem eius non fuderit, at tamen ea, qua diximus, ratione ferendo crucem suam & Christum sequendo, & voluntate & actione martyr fuit, gloria & honore à Deo coronandus. Martyr fuit, carnem crucifigens cum vitijs & concupiscentijs. Martyr fuit, omnes carnis & mundi voluprates proculcans & propudians: quamquam vsus obtinuit eos speciatim martyres dicere, qui suum profundere sanguinem, à tyrannis vel persecutoribus morte violenta extincti. Quod quidem martyrij genus noster Aibertus sola voluntate pertulit. Nihil autem bona voluntate ditius Deo offerri potest. Quòd si verò occasio se obtulisset, & extitisset persecutionis tempus, ut pro certo à multis creditur, latus & imperterritus persecutoribus occurrisset, ceruicem percussori vltro præbiturus. Sed quia eius non fuit ob eundi martyrij opportunitas, aliud martyrij genus expetit, seipsum omnipotenti Deo hostiam viuentem in odorem suauitatis quotidie immolans, propriæ carnis crudelis per-

Virtutes eius.

1. Pet. 4. Malach. 3.

Iob 40.

Fit subdiaconus & diaconus.

Itemque presbyter.

Preces quotidianæ.

Math. 13.

S. Aibertus ut fuerit martyr.

persecutor effectus: quod non multum differt à peressione martyrii, in tyrannica persecutione suscepti. Legitur nanque etiam B. Iohannes Apostolus calicem Domini bibisse, quem tamen non legimus pro Christo fuisse sanguinem, cum propria morte vitam finierit.

Itemque confessor.

Math. 22.

Confessor autem fuit noster Aibertus, quandoquidem corde, ore, & tota vivendi ratione Deum confessus est & laudavit, permultosque sua humanitate & mansuetudine ad confitenda peccata & turpitudines suas induxit. Est enim confessio aliquando peccati, interdum vero laus & gratiarum actio. Dicit Christus ad patrem: Confiteor tibi Domine pater celi & terrae: sed nulla hic peccati confessio est, à quo longissime aberat filius Dei: sed laus & gratiarum actio. Equidem sapere & legi & relegi vitas sanctorum Patrum, invenique sanè in eis viros mirae abstinentiae: nec tamen vllum reperi, quo in affligenda carne sua hunc Dei servum auderem dicere inferiorem. Vitavit escam, qua solent vesci homines, contentus cibo vermium & brutorum animantium. Hucusque diximus, ut erga seipsum se gesserit vir sanctus: nunc porro dicendum est, ut ex debito fraternae charitatis etiam alijs sese impenderit: quibus nimirum dum optima suggerendo consilia pro viribus prodesse studuit, magnum suae beatitudini cumulum adiunxit.

Multus fit ad eum hominum concursus.

Fuit ille lucerna, diuini amoris igne accensa & ardens, virtutumque plena lumine & splendore, non ponenda sub modio, sed super candelabrum. Cumque lucis suae radios per orbem terrarum diffusisset, ingentiaque beneficia, quae per illum diuinitus praestabantur, fama longè lateque diulgaret, diuersarum nationum populi excitati, cateruatim ad sancti viri conspiciendam faciem sermonesque audendos, suaeque ei flagitia confitenda aduolabant. Quos ille omnes iucundo animo & alacri vultu excipiebat & suauiter consolabatur. Erat enim hoc illi velut ab ipsa natura insitum, ut cuperet esse omnia omnibus ad se venientibus, pro cuiusque conditione vel qualitate, totumque se illis impenderet, efficeretque eos populum acceptabilem Domino, bonorum operum sectatorem. Itaque modestus & afflicti atque calamitosi condolebat: cum gaudentibus & iucundis ipse pariter letabatur: vtrisque verò, prout res eorum poscere videbantur, paterno affectu subueniebat atque consulebat, illorum tum aduersa tum prospera in se transferens, rebus illorum afflictis dolens, secundis congratulans: quod vtrique germanae est dilectionis argumentum. Operis enim exhibitio, ut ait S. Gregorius, probatio est dilectionis. Illos autem, qui confessionis faciendae causa eum accedebant, prius quasi iuramento obstringebat, ut ipsius audito consilio, ad episcopos suos irent, eadem flagitia illis quoque confessuri. Si quos tamen vidisset obstinato animo, etiam interposito iurando, decreuisse nulli nisi ipsi sua crimina detegere, illorum sanè tandem improbitati cedens, veritus nè in desperationis barathrum irent praecipites, si eos nollet audire, confessionem eorum recipiebat quidem, pro ratione facinorum etiam poenitentiae multam eis irrogans, nec tamen cessabat persuadere fortiter, & vehementer etiam adiurare, ut turpia, quae ei dixissent, suos episcopos minimè celarent. Quod si omnino recusarent, grauem & propè intolerabilem eis poenitentiae multam imponebat: quod tamen quidam amuli, virum sanctum falsè irridentes, & dente canino eius facta rodentes, illum minimè facere mentiebantur. Mandauerat autem ei Paschalis Papa per Oduinum Abbatem S. Gisleri, ut omnes confessionis gratia ad ipsum venientes, alacriter audiret, & pro criminum quantitate poenitentiae eis onus iniungeret. Idem verò etiam Innocentius Papa illi mandauit. Et possumus sanè ex ijs, quae paulò supra diximus, haud obscure colligere, multos ei suas spurcicias aperuisse, quas nulli alij vnquam explicuissent, perituri potius cum suis sceleribus, quam in cuiusquam alterius notitiam ea deducturi.

Ro. Pontifices quid illi mandarint.

Multi palam sua crimina confitentur.

Tantus aut plerumque fuit ad eum hominum concursus vnde quaque, confluentium, vel locus habitationis eius omni ex parte haud aliter circumdatus videretur, quae solent castella vel vrbes ab hostibus obsessae: adeoque sanctum virum defatigabant, ut vix parum cibi aut somni capere liceret, humanae naturae imbecillitate id flagitante. Vnde etiam non raro accidit, ut plures cum eo secreto colloqui volentes, cum praehominum frequentia locus nondaretur, horrenda flagitia & nefandas turpitudines suas cunctis audientibus palam enunciarent: ipse verò pro loco & tempore respondens, salutaria eis consilia impertiret. Plerumque etiam ex ijs, quibus dabatur ad eum propius accedere, eius vestem vi lacerabant,

par-

partesque auulsas secum abspertabant, pro reliquijs eas habituri, illo quidē valdē dolente & renitente, seque miserum peccatorem vocitante, palamque testante, non se esse talem, qualem ipsi putarent. Quod si dicta factaque sancti viri propius intueri velimus, facile nobis persuadebimus, animum illius elationis peste neuti quā infectū fuisse, praesertim cum etiam in pueritia & iuuentute superbiae virus cautissimē semper deuitarit. Nec tamen negamus potuisse eum tentari superbia, sed Deo benē propitio, credimus tentationi minimē succubuisse. Quo tamen vitio non pauci ex illis, qui sapientes putantur, crebrō euertuntur. Atque alij quidem vitij omnibus profigatis & sub iugū missis, pestiferum hoc elationis venenum nunquā definit pestilēs draco adspargere hominum rectē factis, vt eo corrumpat omnia: non ignorans, quibuscunque rebus admixta sit superbia, ijs certam adferre perniciē atque perditionem. Illa nanq; iam olim in caelo angelos, in paradiso primos homines impulit in ruinam. Vndē non immeritō sapiens quidam etiam in rectē factis monet esse cauendum. Et certē quisquis hac pestifera lue delectatur, teste S. Hieronymo, scriba est & phariseus, magis cupiens videri & dici bonus, quā esse.

Non est autem, quod putet quisquam, cum ad eum, vt diximus, omni ex parte tam multi concurrerent, solum homines illiteratos & vulgares ad eum venisse: immō verō adibant eum Archidiaconi, Abbates, eremita, monachi, & omnis generis religiosi & docti viri, nobiles quoque sexus vtriusque, eius se precibus gratulabundi commendantes, nec confessionis immemores, ipsumque instar prodigij cuiusdam suspicientes & admirantes. Et quis non obstupesceret, audiens hominem nihil omnino tot annis bibentem, nulloque pane vescentem? Et equidem sic sentio, si tam potuisset omni prorsus carere cibo, quā potuit pane & potu, nihil penitus eum alimenti fuisse sumpturum. Sed quia id naturae humanae conditio non sinebat, illa praecleara sibi delegit edulia, quorum supra fecimus mentionem, quibus tamen vix vitam tueri potuit. Etsi autem non ignoro Christum mirabilem esse in sanctis suis, tamen non possum, quin praecleari-
one & stupore exclamem: O incomprehensibilis altitudo sapientiae & scientiae Dei: quā multas animas, diabolica fraude euerfas, ex fatanae laqueis hic vir simplex & vix mediocriter literarum peritia imbutus, confessionis & poenitentiae adhibendis remedijs eripuit, immō per illum Deus? Non fuit ille fortassis in Ecclesia tabernaculo phiala loco habendus, quae vberes sapientiae haustus suppeditaret: certē vel cyathum fuisse nemo negare ausus erit, modica doctrina multos inebriantem, eorumque mentibus obliuionem pessima quaeque perpetrandi, Deo largiente, suauiter adducentem. Itaque cum ad Christi erit venturus tribunal, nō vacua manu aderit, sed multos secum ferens manipulos, auditorus à Christo: Engē serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Inter quos erit etiam ioculator ille, quem ad viam veritatis reuocauit, cuius ipse olim cantilena, Deo adspirante, fuerat mirabiliter commotus, & ad arduam viuendirationem amplectendam inflammatus.

Et vt paucis multa complectar, tota vita sancti viri martyrium fuit, immō & miracu-
lū instar, fuit consolatio miserorum, solamen peccatorum, fuit perpetuus labor & poenitentia, amor & timor illius, qui dicit: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: alioquin non est me dignus. Quod ille non surda aure accipiens, crucem eius mansuetissimis accepit humeris, eumque accuratē sectatus est, diligens eum vt patrem, & timens vt Dominum. Nec ambigi debet, praepotentem Deum per hunc famulum suum & in vita & post obitum eius etiam alia miracula fecisse, quae quidē suo tempore, Christo iuuante, in scripta redigentur: quanquā preclarius est virtutem charitatis eximiam in illo fuisse, quippe qua soli boni praediti sunt: quā claruissent miraculis, quae possunt fieri etiam à malis. Quanuis autem non habuit alimenta corpora, quibus reficeret pauperes & alios ad ipsum accedentes: nō tamen deerat ei panis verbi Dei, quo pro modulo doctrinae suae omnes illius indigos recrearet: qui panis tantum praestat alimentum corporeo, quantum anima corpori. Interim nihilominus cum multa animi iucunditate apponebat omnibus sua illa egregia fercula, quibus ipse sustentabatur. Quod si olim inter antiquos illos patres hoc aureum sidus rutilasset, quantis hodiē laudibus, quanta praedicatione efferretur? Sunt enim ple-
raque tanto maiori in precio apud mortales, quanto plus habent vetustatis: tamen verustatis in multis exiguum pondus est. Si tamen tanta est temporum vis, vt etiā hac in parte antiqua praesentibus praesentent: potest satis dici probabiliter, laudes & praeconia sancti viri, quae à praesentibus modō reticentur, posteros nostros egregiē quandoquē

Ggg **Ees** celebra-

Tentatio
vanae glo-
riae.

Psal. 67.
Rom. 11.

Math. 25.

Eius tota vi-
ta, martyriū
Luc. 9.

Cibus qua-
les aduectan-
tibus appo-
suerit.

celebraturos. Cùm sit autem magni apud Deum meriti, rogemus eum piè ac deuotè, vt suis precibus apud misericordia fontem, Dominum nostrum Iesum Christum peccatorum nobis veniam & sempiterna beatæ vitæ gaudia impetret, qui eius honorem & gloriam celebrare appetimus, quiq̃ eum & viuẽtem & mortuum dileximus: itemq̃ alijs omnibus, eius suffragia humiliter expetentibus.

Annis 50.
fuit monachus.

Extremam
vnctionẽ &
Eucharistiã
sub mortem
percipit.
Obit.

Miracula
ad sepulcru
eius.

Sed nẽ fortassis lectori prolixitate tædium adferamus, ad finem properandum est. Peractis itaq̃ annis plũs minũs quinquaginta in monachi habitu & ea vitæ austeritate, quam diximus, (vt iam nihil dicamus de illo tempore, quo nõ molliũs se accepit, degens cum Iohanne insigni monacho & presbytero in eremo) paucis ante Paschatis solennitatem diebus letali morbo correptus est: sentiensq̃; adesse mortem præ foribus, acciri iussit Engelbertum, id temporis Crispiniensis cœnobij Priorem: à quo sacro est oleo vnctus, & corporis & sanguinis Christi sacra cõmunionem catholicè munitus. Deindè ipso sacratissimo Paschæ die, qui tunc in septimum Idus Aprilis incidit, sub horam dici nonam feliciter obdormiuit in Domino, ex hoc mundo gloriosè transiens ad patrem, cum illo perenniter regnaturus. Sacrum verò corpus eius biduo asseruatum est ab amicis, die tertio sepulturæ mandandum. Interim Abbates, viri religiosi & sceminae, atq; vtriusq; sexus homines vulgares ad exequias eius celebrandas vndiq; conuenere, & vtriusq; noctis vigiliis cum cereis & luminaribus piè ac deuotè celebrãrunt. Die tertio Paschæ, sole iam suos radios in orbem effundente, humatum est corpus venerabile ab Abbatibus Crispiniensi & S. Amandi, cæterisque viris religiosi & honesti, & quidẽ non absq̃ue planctu & lachrymis multis, magnoq̃ue clamore. Sepultus est autem eodem in loco, vbi eius cellula fuerat, vbi meritis & precibus eius agris & piè postulantibus multa præstantur beneficia, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Matth. 26.

Aqua mutatur in præstantissimũ vinum.

Porro necdũm vita functo viro Dei, Arnoldus Comes, frater germanus Hannonensis Comitum, tam acri conflabatur febre, vt mortem ad se inuitare videretur. Cumq̃ nulla posset ratione eius morbi molestia leuari, cuidam præcipuo amico cum magno gemitu dixit, non se suam desperare salutem, modò liceat ad beatissimi & religiosissimi viri conspectum peruenire, cuius iam apud nationes omnes esset nomen diuulgatum. Nec magnas necere moras voluit, sed eò proficiscens, ad locum peruenit, vbi vir tam singularis morabatur, apud quem quorumlibet eriminum poterant remedia inueniri. Sedit autem ad arctissimã cellula eius fenestram, vbi etiam alij residere solebant: & postquam de varijs inter se peccatis erant collo cuti, cogitabat æger Comes, si posset ei copia fieri eius potũs, quo vir sanctus vteretur, ilicò se curatum iri: crebroque hæc secum verba volutabat: Potest Deus huius viri precibus me hac molestissima ægritudine liberare: tandemq̃ue rogauit virum Dei, vt porrigeret ipsi de potu suo. At ille etiam cum iuramento affirmavit se potu omni prorsũs carere: nec esse ibi aquam, nisi in illo puteo, cui ipse assideret. Tum verò summopere petijt æger Comes eam sibi aquam hauriri. Mox vir Dei iubet Hilmaro ministro suo aquam e puteo haustam offerre Comiti. Paret Hilmarus sancto viro, cuius vestigia in multis sectabatur, & aquam in vase illi illustri viro potandam defert. At ille non immemor Christum in suprema Cœna benedixisse & gratias egisse, atque irã calicem præbuisse discipulis: rogauit vt etiam vir Dei huic aquæ benediceret. Tum ille sublata manu dextera, & Crucis expresso signo, hoc vel simili modo precabatur: Potum seruorum suorum filius Dei benedicat. Deindè Comes bibit, bibendoque visus est sibi cuiusuis generis præstantissimum potare vinum, eiusque potionis vim per omnia membra sua sensit medullitis diffundi. Bibit verò de eodem potu etiam Alulphus monachus Crispiniensis, insigni religione conspicuus, laudauitque omnipotentem Christi Saluatoris virtutem.

EPITAPHIUM S. AIBERTI.

Conditur hoc tumulo memoratus in orbe reclusus,
Domnus Aibertus, qui macans in cruce carnem,
Christi pascha fuit, proprium cùm pascha peregit,
Cum Christo patiens, cum Christo Pascha peregit.
Ille potens per te laudetur rex Aiberte,
Qui tibi mortalis vestito tegmine carnis,
Mirando planè dat munere pabula vitæ.

VITA